

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تجزیه و ترکیب

سوره‌های منتخب

قرآن کریم

دکتر عبدالقادر پریر

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

سر شناسه: پریز، عبدالقادر، ۱۳۴۲ -

عنوان و نام پدیدآور: تجزیه و ترکیب سوره‌های منتخب قرآن کریم / عبدالقادر پریز.

مشخصات نشر: تهران: سازمان دارالقرآن کریم، نشر تلاوت، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص. : نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۶۲-۲۶-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: قرآن -- صرف و نحو

شناسه افزوده: سازمان دارالقرآن الکریم. نشر تلاوت

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰/۴۰۲/پ ۸۲/۷ BP

رده بندی دیویی: ۲۷۱/۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۸۱۴۵۴



عنوان: تجزیه و ترکیب سوره‌های منتخب قرآن کریم

مؤلف: دکتر عبدالقادر پریز

ناشر: انتشارات تلاوت (وابسته به سازمان دارالقرآن الکریم)

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۶۲-۲۶-۲

قیمت: ۳۸۰۰۰ ریال

نشانی: میدان امام حسین (ع) - خیابان خواجه نصیرالدین طوسی

پلاک ۷۹-فروشگاه بصائر تلفن: ۰۵-۷۷۶۲۶۵-۷۷۶۲۶۵۳۱-۷۷۶۲۶۵۰۲۱

بخش دوم: مفاهیم علم نحو

۲۷.....	علائم اعرابی اسم
۲۷.....	علائم اعرابی فعل مضارع
۲۷.....	فعل مضارع منصوب
۲۷.....	فعل مضارع مجزوم
۲۸.....	مرفوعات
۲۸.....	منصوبات
۲۸.....	مجرویات

بخش سوم: تجزیه و ترکیب

۳۰.....	سُورَةُ الْفَاتِحَةِ
۳۴.....	سُورَةُ الطَّارِقِ
۴۲.....	سُورَةُ الْفَجْرِ
۶۱.....	سُورَةُ الْبَلَدِ
۷۱.....	سُورَةُ الشَّمْسِ
۸۱.....	سُورَةُ اللَّيْلِ
۹۲.....	سُورَةُ الضُّحَىٰ
۹۸.....	سُورَةُ الشَّرْحِ
۱۰۲.....	سُورَةُ الْقَدْرِ
۱۰۶.....	سُورَةُ الْهُمَزَةِ
۱۱۰.....	سُورَةُ الْمَاعُونِ
۱۱۴.....	سُورَةُ الْكَافِرُونَ
۱۱۸.....	سُورَةُ الْمَسَدِ
۱۲۱.....	سُورَةُ الْاِخْلَاصِ
۱۲۳.....	سُورَةُ الْفَلَقِ
۱۲۶.....	سُورَةُ النَّاسِ

تجزیه و ترکیب سوره های منتخب قرآن کریم



مقدمه ناشر	۵
مقدمه مؤلف	۷

بخش اول مفاهیم علم صرف

اقسام کلمه	۱۰
اسم	۱۰
اسم متصرف و غیر متصرف	۱۱
مفرد و مثنی و جمع	۱۳
جامد و مشتق	۱۳
معرفه و نکره	۱۵
معرب و مبنی	۱۶
مقصود، منقوص، ممدود، صحیح الآخر	۱۶
منصرف و غیر منصرف	۱۷
فعل	۱۷
ثلاثی و رباعی	۱۹
معتل و صحیح و سالم	۲۰
لازم و متعدی	۲۱
معلوم و مجهول	۲۱
معرب و مبنی	۲۲
حرف	۲۲
حروف عامل	۲۴
حروف غیر عامل	۲۴

سطح»، (ترجمه و تفسیر قرآن در قالب طرح‌های بینات، نسیم حیات، نورالرحمن و تفسیر فراگیر تخصصی)، (روخوانی و روان‌خوانی و فرهنگ قرآن کارکنان دولت «۲ سطح»)، (دوره‌های تخصصی حفظ و قرائت ویژه قراء و حفاظ برتر کشور)، (کارگاه‌های آموزشی کارشناسان و مدیران قرآنی)، (کارگاه‌های آموزش مهارت‌های زندگی قرآنی)، (تربیت ممتحن آزمون‌های شفاهی دوره‌های تخصصی)، (تربیت معلم مفاهیم و تفسیر قرآن حکیم «۴ سطح»)، (تربیت معلم علوم و فنون قرائت قرآن کریم «۵ سطح»)، (تربیت معلم قرآن پیش دبستانی)، (تربیت داور مسابقات قرآنی در ۵ رشته «۲ سطح»)، (تربیت استاد و مدرس روش تدریس قرائت و مفاهیم قرآن کریم «۳ سطح») و طرح‌های متنوع دیگری در سطوح آموزش عمومی، متوسطه و تخصصی توانسته است بسیاری از احاد امت اسلامی را با قرآن کریم بیش از پیش مانوس نموده و بسیاری از نیروهای آموزشی مورد نیاز کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی را نیز تربیت نماید.

با عنایت به گستره وسیع دوره‌های آموزشی سازمان و نیاز مبرم به کتاب‌های آموزشی متقن و متناسب با اهداف آموزشی مربوطه، این سازمان با تشکیل «شورای تخصصی تألیفات قرآنی» همواره سعی نموده است تا با شناسایی و رصد آثار برتر قرآنی و همچنین با استفاده از اساتید و متخصصین قرآنی نسبت به تهیه کتاب‌های مورد نیاز و چاپ و توزیع آن در سراسر کشور از طریق انتشارات تلاوت اقدام نماید. امید است این فعالیت‌ها موجب نشر بیش از پیش فرهنگ قرآنی در جامعه گردد.

از همه فرهیختگان قرآنی درخواست می‌شود تا نقطه نظرات خود را جهت ارتقاء سطح کیفی کتاب‌ها و دیگر محصولات به صندوق پستی ۱۵۹-۱۶۴۱۵ ارسال فرمایند.

انتشارات تلاوت

سازمان دارالقرآن الکریم



• إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُنَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ

لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا (السراء/ ۹)

قرآن صحیفه نورانی خداوند متعال و ریسمان و حلقه اتصال عید به معبود و نامه سرگشاده خالق هستی و عشق نامه محبوب به سوی خیل محبان است و در این سرای فانی دنیا، تنها و یگانه مسیر و شاهراه نجات بخش فرش نشینان به سوی عالم باقی و عرش و مقام «عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ» است.

به تصریح آیات قرآن کریم و بیان پیام مکرّم اسلام (ص) و ائمه طاهرین (ع) قرآن شفای همه دردها و راهنمای سریع الوصول سعادت دنیا و عقبای تمامی انسان‌ها است، مشروط بر آنکه چشم بینا و گوش شنوایی وجود داشته باشد تا از آن بهره گیرد.

با لطف حضرت بارینعالی پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و برپایی نظام مقدس جمهوری اسلامی در سرزمین پهناور ایران، با توجه به وجود بسترهای بسیار مناسب برای برنامه‌ریزی‌های گسترده در امر نشر فرهنگ قرآنی در جامعه، برنامه‌ریزان فرهنگی نظام و نیز آحاد ملت قرآن دوست عزیزمان، با تأسیس سازمان‌ها، مؤسسات و مراکز قرآنی، در این مسیر گام‌های ارزنده‌ای برداشته و بسیاری از شیفتگان کلام وحی را با انواع علوم قرآنی آشنا نموده‌اند. بحمدالله یکی از مراکزی که از ابتدای انقلاب و از سال ۱۳۶۸ تاکنون در امر نشر فرهنگ و علوم قرآنی فعالیت‌های تاثیرگذار و وسیعی در سطح کشور داشته، دارالقرآن الکریم سازمان تبلیغات اسلامی بوده است که از ابتدای سال ۱۳۸۱ با تغییر ساختار تشکیلاتی این مجموعه و تبدیل آن به «سازمان دارالقرآن الکریم» فعالیت‌های آن در حوزه‌های مختلف قرآنی به ویژه در طراحی و ارائه آموزه‌های متنوع قرآنی بیش از پیش گسترش یافته و با ارائه انواع آموزش‌های (علوم و فنون قرائت قرآن کریم «۸ سطح»)، (ترجمه و مفاهیم قرآن «۵ سطح»)، (حفظ قرآن کریم «۵ سطح»)، (آموزش قرآن ویژه کودکان پیش دبستانی «۳

در این کتاب برای سهولت امر یادگیری از یک روش ساده و پر کاربرد در تجزیه و ترکیب استفاده شده است تا خوانندگان علاوه بر آشنایی با صرف و نحو کاربردی با مصطلحات معروف و نحوه تبیین آن نیز آشنا شوند؛ به همین خاطر در این کتاب:

در ابتدای کتاب به مفاهیم صرفی و نحوی به صورت خیلی مختصر اشاره شده است تا حداقل نیاز خوانندگان را برطرف سازد. به دلیل اختصاری که در توضیح این مفاهیم وجود دارد، بهتر است خوانندگان محترم برای یادآوری مباحث کلی به کتب آموزشی صرف و نحو مراجعه فرمایند. تجزیه و ترکیب به زبان عربی نوشته شده است تا خواننده با تکرار مصطلحات صرفی و نحوی آن‌ها را به ذهن بسپارد.

کلیه اسم‌ها، فعل‌ها و حرف‌ها به طور مکرر تجزیه شده‌اند تا به "الدرس حرف و التکرار الف" عمل شده باشد و نتیجه آن عائد خواننده شود تا از مراجعه به ماقبل و بازگشت مجدد که گاهی باعث ملال و صرف انرژی بیشتر می‌شود جلوگیری به عمل آید.

در جاهایی که اختلاف نظر صرفی و نحوی وجود دارد سعی شده است نظرهای معروف بدون تعقیدات و تقدیرات ذکر شود تا خواننده در فهم و درک موضوع دچار سردرگمی نشود و یا حتی برای یادگیری آن نیازی به مراجعه به کتب مرجع پیدا نکند.

طبق معمول کتب تطبیقی ابتدا تجزیه کلمات و سپس بعد از نشانه (/) ترکیب آن‌ها نوشته شده است. به خوانندگان محترم تاکید می‌شود که تا تجزیه کلمات را نخوانده‌اند به ترکیب رجوع نکنند، زیرا در اکثر مواقع با فهم درست تجزیه، ترکیب درست انجام می‌گیرد.

در پایان، اذعان می‌دارد که تنها کتاب بدون اشکال قرآن است و تنها خداوند تبارک و تعالی و رسول گرامی اسلام ﷺ و ائمه معصومین (علیهم‌السلام) از هرگونه خطا و اشتباه مبرا هستند، فلذا از خوانندگان گرامی به خاطر وجود خلل و خطاهای احتمالی علمی و یا تایپی پیشاپیش پوزش طلبیده و خواهش دارد برای برطرف کردن آن‌ها در چاپ‌های بعدی، اشکالات موجود را من باب "أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ أَهْدَى إِلَيَّ عُيُوبِي" به ناشر ارائه دهند.

دکتر عبدالقادر پریز

آذر - ۱۳۹۱

مطابق با محرم - ۱۴۳۴



﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴾ (حجر/۹)

آشنایی با دو علم صرف و نحو از میان علوم دوازده‌گانه ادب عربی که عبارتند از: صرف، نحو، قافیه و عروض، فقه اللغة، نقد ادبی، اشتقاق، انشاء، علوم بلاغت، تاریخ ادبیات، نثر مسجع از ضروریات مهم و اولیه برای کسانی است که به رشته علوم قرآنی علاقه‌مند می‌باشند و برای فهم و درک صحیح این مفاهیم قرآن تلاش می‌کنند که بدون آشنایی با این دو علم با مشکلات عدیده‌ای در هنگام قرائت متون مرتبط با قرآن و حدیث مواجه می‌شوند. این دو علم از امهات علوم ادب عربی است که بدون اطلاع کافی و وافق از آن‌ها نمی‌توان در علوم دیگر ادبی و قرآنی ورود پیدا کرد.

اهمیت و ضرورت آشنایی با صرف و نحو عربی زمانی برای علاقه‌مندان به علوم قرآنی بیشتر مشخص می‌شود که با متون و عبارات و جملات عربی مرتبط با موضوعات قرآنی در لابه‌لای دروس اصلی برخورد می‌کنند که برای درک و فهم صحیح آن عبارات و جملات تخصصی علاوه بر آشنایی با معانی لغات و ترکیبات به علوم صرف و نحو نیاز پیدا می‌کنند.

از آنجا که در بیشتر مواقع، اساتید محترم دروس صرف و نحو به دلائل متعدد از جمله نبود فرصت کافی برای ارایه کامل درس، از حل تمارین و یا اکتفا به مثال‌های گوناگون صرف‌نظر می‌کنند و کلاس بیشتر به بیان وجوه نظری این دو علم می‌گذرد اکثر قریب به اتفاق دانشجویان با وجود آشنایی مناسب و حداکثری از مباحث نظری، در تطبیق آن مباحث نظری با عبارات و جملات عربی دچار اختلال می‌شوند و یا حتی در تجزیه و ترکیب کلمات و عبارات ساده با مشکل مواجه می‌گردند که در نهایت به عدم فهم درست از عبارات و جملات منجر می‌شود.

برای رفع فاصله موجود بین نظر و عمل، چاره‌ای جز ارایه نمونه‌های کاربردی نیست که با تطبیق آموزه‌های نظری خود در کلاس درس با نمونه‌های کاربردی، به تعمیق یادگیری بپردازند. در همین راستا نویسنده این سطور برای جبران مافات و نیز ارایه نمونه‌ای از تجزیه و ترکیب به قرآن متوسل شده و با تجزیه و ترکیب سوره‌هایی از آن قصد دارد علاوه بر تمرین و ممارست در این دو علم شریف از فیوضات رحمانی و مفاهیم ربانی آن نیز بهره‌مند شود.